

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio prima

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

IN PHILOSO PHIAMNA TVRALEM PROLEGO MENA

Cognita ea qua ceterarum omnia discipuli
narum & comparandarum instrumentum & co
paratarum. Sicut ornatum est scia mag
rationali; Nunc ceteris animis ad naturae p[ro]p[ri]e
latebras omni diligentia investigandas accedimus
eo Duce ac protectore q[ui] sicut om[n]is sapia fons
est & origo ita hominum mentes eruditionibus
fidus ac sitientes velut hortos suos ananisi
nos sapia fluenta irrigat ac fecundos red
dit.

Utrum & qualis sit Scientia
p[ro]p[ri]a naturae
Quaestio prima

p^{ri}ma notionem ac definitionem uariā affe-
 ritur. Conimbr. in titio suorum commentariorum p^{ri}mo
 Font. & Metaph. c. 3. q. 3. sect. 2. & Deezig h^{ic}
 1° Inae p^{ri}mo p^{ri}mo cap. 1. q. unguis. Sit aliua
 de quam ex caa q^uo dicitur ad p^{ri}mo p^{ri}mo
 in pulis rectis cognosca iⁿ p^{ri}mo. Nam p^{ri}mo
 h^{ic} Metaph. c. 2. art. 1. H^{ic} cap. p^{ri}mo p^{ri}mo
 in ex admiratioe effectum quoru caa ignora
 bant. Si igr^o p^{ri}mo p^{ri}mo caarum igno
 rationis ex utantur dicitur ad p^{ri}mo p^{ri}mo
 patet p^{ri}mo nihil aliud ee qua caarum in
 uestigacionem si qua notione nihil deserpat
 qua ex 1° Metaph. cap. 3°. S^{ic} p^{ri}mo p^{ri}mo
 Conimbr. ut p^{ri}mo e cognosca rem ut sunt
 Quia eandem p^{ri}mo uolunt q^uo p^{ri}mo amo,
 rem & p^{ri}mo p^{ri}mo uocitantur. Sic accepta
 p^{ri}mo p^{ri}mo ac p^{ri}mo diuidi solet in ualtem
 moralem & ualtem q^uo diuisio apud veteres in
 Ethicos tum xpianos p^{ri}mo celeberrima est
 ang uen p^{ri}mo explicat Conimbr. sicut
 & illig q^uo p^{ri}mo contemplatiuis in p^{ri}mo
 Metaph. de Mathematicam. De diuisioe scien-
 tiaru uide q^uo diximus sub finem Logices.

Definitio p^{ri}mo
 p^{ri}mo

Diuisio p^{ri}mo

3
corruptibilem suam, sicut virtus & sensus est
quod sua est virtus & naturam absque conditionibus
sibi in duabus quibus sicut rem quae ultra sit quod de
rationum; quod non sit corruptibilis per accidens quod
sensu videtur, sicut virtus in quibus sicut rem existunt
quod virtus & corruptibilis: Et sic sensus absque de hic sensus est virtus.
hic verus est quod sua est non de virtutibus sepa
ratim sicut rem in virtutibus ut Plato voluit
sicut de virtutibus ab extrinsecis esse in particularibus
ortibus & interitus consociis de sequentibus de
sibi quod sit sicut quae corruptibilia sit sicut accidens
& sicut aliud & particulare &c. 2do intelligitur per 2^oo.
propositio Aristotelis ita ut illud sicut accidens afficiat
necesse est; Et tunc sumitur pro particularibus
& sensus est quod sua per accidens terminatur ad corrup
tibilem id est particularia quod per se corruptibilia
sunt de ideo absolute corruptibilia vocantur.
Et sic sensus non magis verus est: quod cum hic sensus est virtus.
sua per se de primo terminatur ad virtutem quod ut
sic in corruptibilia sit non separata sicut esse
in corruptibilibus sicut quibus sicut virtus ante primo
minuto colligata sit cum sit manifestum
est necesse est ut scientia per accidens terminatur

rationem ad cognitionem eorum q̄ deo ut e' princip⁺ quod p̄th⁺ annatis
non creaturam' quoniam nihilissima v.g. q̄ ^{est nihilissima non}
sit deo vniq̄ cui res create oes obsequium ^{e' dicit.}
debeant et id genus alia extra continentia
e' apud oes. Verum q̄ntz dicit xpiana religio
ore multatis ad eiusdem fidei mysteria p̄cipi
enda multum q̄ducit. Ita et hinc fide
xpi nondum illuminatis ut in proposito xpiano
nondum firmis impedimento sunt in eadē
primordij ad fidem xpiana' suscipienda' eo
q̄ q̄ illa supra cognitionem hinc rationem
credenda' p̄pō sunt q̄ta' nāq̄ e' isti xpiani
nāriunt ex quo hanc se de errores nati sūt.
Et hoc est cā e' ut p̄th⁺ nātes a' Sax
thō doctoresq̄ nonnūq̄ reprehendunt: Et ab ^{Quare p̄th⁺ a' sa}
hoc et p̄th⁺ q̄ nihil summa veritati a' deo ^{thō doctoresq̄ repre,}
reuelata se se apponderet p̄pō cauendum ^{gendunt.}
monit. Quod aut p̄th⁺ nā lumine deū
cognoscentes eum non sicut deum gloriā
cārun' nique suis cogitationibz euancunt
ipson' p̄pō a' p̄th⁺ uitio gloriā: Quia
rē etiam xpianos p̄th⁺ p̄cipios implos
e' gloriā. Quod aut dicit p̄th⁺ cognitionis

vides Deū & cognoscant & colant suūq; fine
 ultimū q; sequarū id p̄cellentiſſimū fidei
 catholica. Vnde in auctōrib; referendū q; com
 pendio brevissimo nobis tradit. Divinam ac
 ſupernatalem Dei cognitionem ad quā p̄ſtrata,
 naturalib; tam quorūq; evaher p̄ ſe ſola potest.
 Eſſe autē p̄ſtrati naturā ſuam theoreticā ſeu ſpe
 culatīvā ē vni quorūq; p̄ſtratorū ſentia in primis
 u^o Dei facticorū principib; tam alijs locib; tam
 nō p̄ Metaph; textu 1. ubi ſumma inter practi
 ca & ſpeculativā ſuāq; diſtinctione ſpeculati
 vā ſubſecit in Metaph; p̄ſtrati & Mathematic.
 Et q; p̄ſtrati ſpeculativā probat illic ex nā
 ſpeculativā ſua: ſcīa n. practica & p̄ſtrati
 differūt ſine: nōq; practica ē p̄ opus ſpe
 culativā ſolummodo p̄ veritate, q; contemplandam:
 ſ; p̄ſtrati nō ordinatē ad opus ſ; in veritate
 contemplatōe augetur q; ē ſpeculativā. Minorē
 probat ſtiter q; rerū naturā principia nō ſt
 in nobis atq; adeo nō a nobis opabilita ſ; in
 ipſiſmet reb;: principia u^o rerū artificiu
 ſarū & moratū ſunt in nobis atq; adeo ſunt
 a nobis opabilia & ſequenter eorū ſcientia
 ſunt

Compend. ex Arte
 p̄ſtrati & ſcientiam
 ſpeculativā.

Quomō differūt pra
 ctica & ſpeculativā
 ſcientia.

sunt practica. Si dicat naturae sua inclinat obediō. 5
ad amorem dei q̄ e practica. *Cofega clara e q̄ a,
mor alio q̄dam est sine op̄g animi n̄r. Aut p̄co,
bah ex primo d. t̄ bona contra gentes e q̄ a
on additam rem itigenka mentem humanam
ad n̄e divina p̄tutudine propig euehit. Simili
tudo aut ut 3tio arguorū moralium e u absertit
p̄t̄g magna e amoris p̄tutudine. Facit q̄
et n̄e uniuerse scrutator ille quam p̄m̄g
Salomo lib. Sapie e 7. testeh sapia uisus per,
multot in dei amicitiam reuellos fuisse. Re Solutio.
p̄p̄nde p̄t̄am n̄atem inclinare ad amore
dei ut item ad uoluptatū honozū despicien
tiam s̄ rō practica. X q̄ ip̄sa sua p̄m̄a
tutudine suam ac uolū p̄tutudine op̄g aliq̄
respiciat adeoq̄ ad illud op̄g obediendū p̄t̄am
dirigat leges op̄andi ac normas p̄seruat.
s̄ tum eo dictam p̄tutudine d̄ congruētiaz
tum q̄a divina bonitas in rebus creatis elu
cent a p̄t̄o cognoscit, cognita amant, & iū,
nium rem fucata uantab ad eodem dep̄e
dit dep̄ensa contemnit. Nequaq̄ q̄ salū e
ad uolū sua practica ut mediante cognitione us,
tutudine exiteh ad rem quāpiam amozū, aliq̄

cogno Speculativa de nat auri ant de nat
 cuiusq rei delectabilis ac p̄tio se practica
 cet q̄ oīo falsū ē. Sed requir̄ ut ipsa sua
 de re opabili & nō quoq opabili id est
 q̄ se immediate atq̄ ex nat propria do
 ceat opari q̄ physica non faub. Unde nihil
 quoq̄ interest q̄ illam conuelli sint & alius
 fuit theoreticis honoris & pecunia gr̄a qua
 rant: Sicm. n. si nō fidum fuit sunt
 Vide plura de his apud combr. q̄st. 3. q̄ con
 ali art id est q̄ ibidem alia quoq̄ arguta pro
 ponunt & solunt.

Lego Combr.

De Māa & obiecto p̄tio nat̄is Quastio 2da

De p̄tio nat̄is obiecto magna q̄ fuit inter
 Magna de obiecto magno p̄tio p̄conersia à q̄ by acōe oīo dis
 crepantes opinōes ex cogitata fuerūt ut
 m̄tio + q̄ p̄tio p̄conersia memorat Combr.
 ē q̄ by t̄ q̄ corp̄ mobile Ent nat̄e & Ent mo
 bile pro māa p̄conersia p̄ca ceteris nominati
 ones h̄nt q̄ by t̄ ipsib̄ si t̄ acōe fuerūt